

راهکارهای مبارزه و جلوگیری از پول شویی در بانکها

نوشین سادات صدیقی

کارشناسی ارشد مدیریت بازرگانی گرایش بازرگانی داخلی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بابل

چکیده

هدف این مقاله بررسی راهکارهای مبارزه و جلوگیری از پول شویی در بانکها می باشد. پول شویی به عنوان یک جرم نوعاً فراملی و سازمان یافته، مستقل از جرم منشأ تأثیر منفی گسترده ای بر رشد و توسعه اقتصادی کشورها به جا می گذارد، بانکها و مؤسسات مالی به دلیل ماهیت فعالیت و سروکار داشتن مستقیم با وجوه بیش از هر نهادی در معرض خطرات ناشی از پول شویی قرار دارند. در این مقاله به تعریف پول شویی و همچنین راهکارهای مبارزه با آن پرداخته شد. روش انجام نوشتار مذکور از طریق روش توصیفی و تحلیلی و روش جمع آوری اطلاعات به روش کتابخانه ای است که در این روش از منابعی همچون قوانین و مقررات، کتابها، مقالات به صورت فیش برداری تهیه و در مرحله نگارش استفاده شده است. نتیجه اینکه در سالهای اخیر بانکها به منظور پیشگیری از وقوع این جرم راهکارها و تدابیری را اندیشیده و همین امر باعث شده که پولشویان به جای استفاده از روشهای سنتی از روشها و اشکال نوین بانکی همچون (بانکداری اینترنتی، کارت هوشمند و پول الکترونیکی) استفاده نمایند که شناسایی مشتری و نظارت بر حسابها به مراتب دشوارتر است به همین دلیل می بایست مؤسسات مالی و بانکها به این موضوع توجه ویژه نمایند و همواره در پی آموزش کارکنان و تدوین مقررات جدید مطابق با نیازهای روز جامعه باشند.

کلیدواژه ها: پول شویی، بانکها، مؤسسات مالی، شناسایی مشتری، نقل و انتقال وجوه

مقدمه

پول شویی یکی از جرائم عمده در سطح دنیا است که تأثیر گسترده‌ای بر اقتصاد، اجتماع، فرهنگ، سیاست و بنگاه‌ها و مؤسسات فعال در جامعه دارد. بانک‌ها و مؤسسات مالی بیش از هر نهاد و بنگاه‌هایی در معرض خطرات و زیان‌های ناشی از پول شویی قرار دارند. پول شویی از جنبه‌های مختلف به صورت مستقیم و غیر مستقیم خطرات و زیان‌هایی را متوجه این مؤسسات میکند. از یک سو افزایش تمرکز پولشویان بر فعالیتهای بانکی به‌عنوان ابزاری مناسب برای پول شویی، به ویژه در کشورهایی که قوانین سهل تری در مبارزه با پول شویی دارند و از سوی دیگر افزایش نظارت نهادهای ناظر بین المللی و نهادهای ناظر کشوری و اعمال جرائم سنگین مالی و غیر مالی بر بانک‌ها و مؤسسات مالی که قوانین و مقررات مبارزه با پول شویی را رعایت نمیکنند و یا به صورت آگاهانه یا ناآگاهانه وارد فعالیتهای پول شویی میشوند، ریسک بانک‌ها و مؤسسات مالی بر فعالیتهای پول شویی را به شدت افزایش داده است.

مبانی نظری

پول شویی

واژه پول شویی (money laundering) گویای فرآیندی است که اتفاق می افتد. پول کثیف، غیرقانونی و نامشروع در چرخه ای از مبادلات گذارده میشود یا به عبارت دیگر در این چرخه شسته میشود. به نحوی که پس از خروج از چرخه، قانونی و تمیز جلوه مینماید. به عبارت دیگر تعدادی از جرائم وجود دارند که سودی هنگفت برای مرتکبان آن به ارمغان می آورند، این سود هنگفت برای اینکه بتواند مورد استفاده بعدی مرتکبان قرار گیرد و در ضمن توجه مقامات و مأموران دولتی را به خود جلب نکند، باید سلسله مراتبی را بگذارند تا ظاهری مشروع و قانونی به خود بگیرد، به این پروسه پول شویی میگویند.^۱

فرآیند پول شویی

از هنگامی که نخستین جرم با هدف کسب سود(عایدی) صورت می گیرد پول شویی آغاز میشود مجرم طی مراحل متفاوت میکوشد تا بدون به خطر انداختن خود و تشکیلاتش، عواید حاصل از فعالیتهای غیرقانونی را به وجوه و منابع به ظاهر قانونی تبدیل کند، از این رو در پول شویی (نه نیاز است که در هر مورد، همه مراحل اتفاق بیفتد و نه نیازی است که همواره ترتیب آن یکسان باشد)^۲ زیرا هدف شخص پولشو آن است که منبع اولیه ی پولهایی که از طریق ارتکاب جرم به دست آورده است را پنهان نماید و ماهیت جدیدی برای پولهای ناپاک خود کسب نماید و در این راه نوع وسیله ی مورد استفاده و چگونگی اقدام و رعایت یا عدم رعایت مراحل پیش بینی شده اهمیتی ندارد.^۳ محققان روند پول شویی را بعضاً به سه، چهار یا پنج مرحله تقسیم بندی کرده اند؛ اما رایج ترین و مقبول ترین تقسیم بندی، تقسیم روند پول شویی به سه مرحله است.

۱- جایگذاری(مکان یابی واستقرار)^۴

۲- لایه گذاری(خواباندن یا پنهان سازی)^۵

۱- معاونت آموزش قوه قضاییه، آشنایی با جرم پولشویی ص ۶.

^۲-Cees Schaap,Id,P14.

۲- موسوی مقدم، محمد، همان، ص ۵۰.

^۴ - Placemen

^۵ - Layerin

۳- ادغام و یکپارچه سازی و بازگرداندن^۶

اقسام پول شویی

پول شویی در یک تقسیم بندی کلی به چهار نوع تقسیم میشود پول شویی درونی، پول شویی بیرونی، پول شویی وارداتی و پول شویی صادراتی.^۷

۱- پول شویی درونی: اگر جرم منشأ در داخل یک کشور واقع شود و پول شویی عواید حاصله از آن نیز در همان کشور صورت گیرد پول شویی درونی نامیده میشود.

۲- پول شویی بیرونی: چنانچه جرم منشأ در خارج از کشور واقع شود و پول شویی عواید حاصل از آن نیز در خارج از کشور صورت پذیرد آن را پول شویی بیرونی می نامند یعنی هم جرم منشأ و هم پول شویی در خارج از کشور صورت گرفته است.

۳- پول شویی وارداتی: چنانچه جرم منشأ و مقدم در خارج از کشور واقع شده و پول شویی عواید حاصل از آن در داخل کشور صورت پذیرد آن را پول شویی وارداتی می نامند. زیرا پول کثیف ناشی از جرم از خارج از کشور وارد کشور شده و در داخل کشور عمل پول شویی صورت گرفته است.

۴- پول شویی صادراتی: چنانچه جرم منشأ و مقدم در داخل کشور ارتکاب یابد و عواید حاصل از آن در خارج از کشور مورد پول شویی قرار گیرد پول شویی صادراتی است زیرا مال نامشروع حاصل از جرم از داخل کشور به خارج از کشور صادر شده و پول شویی میشود.

شیوه ها و مصادیق پول شویی

پولشویان جهت شست و شوی پولهای حاصل از اعمال مجرمانه، از روشها و وسایل متعددی استفاده میکنند تا در مدت زمان کوتاه و با گریز از موانع قانونی به اهداف خود دست یابند.

بهترین و مؤثرترین روش برای پول شویی در استفاده از سیستم بانکی و یا حتی در اختیار داشتن بانک است. برتولت برشت میگوید: اگر میخواهید دزدی کنید یک بانک بخرید. این گفته که ابتدا بنظر عجیب میرسد در مورد بانکهایی که بدون ضابطه تأسیس میشوند، در عملیات خود مقرراتی را رعایت نمی کنند و تحت نظارت، سازمان نظارتی مشخصی نیستند. متأسفانه ممکنست صدق نماید. بهترین راه پول شویی این است که سازمان جنایی که معمولاً از امکانات مالی قوی برخوردار است صاحب یک بانک نیز باشد. بنابراین سیستم بانکی چه از نظر بانک و چه از نظر بکار گیری ابزار بانکی در صف مقدم سوءاستفاده پولشویان قرار دارد.

- سیستمهای ارسال وجه

⁶ - Interegration

۳- معاونت آموزش قوه قضاییه، همان، ص ۴۹.

سیستمهای ارسال وجه^۸ برای مقاصد پول شویی با توجه به مناطق جغرافیایی مورد استفاده، به سه سیستم بازار سیاه مبادله ی پزو^۹، حواله/هوندی^{۱۰} و سیستمهای چینی/آسیای شرقی، شرقی تقسیم میشود.

- اسناد در وجه حامل

اوراق بهادار در وجه حامل در برخی از کشورها برای استفاده در برنامه های پول شویی بین المللی، ابزار بسیار سودمندی محسوب میشود. از مهمترین اسناد در وجه حامل میتوان به گواهیهای سهام بی نام^{۱۱}، اوراق قرضه و انواع چک اشاره کرد.

- استفاده از سیستم بانکی^{۱۲}

- بانکداری نوین
- بانکداری اینترنتی^{۱۳}
- پول الکترونیکی
- بانکداری اختصاصی
- بانکداری کارگزاری (مکاتبه ای)

راه های پیشگیری با جرم پول شویی

مبارزه با پدیده ی پول شویی گذشته از اینکه از جرائم مالی می کاهد، هزینه ی ارتکاب به جرائم منشأ را نیز افزایش میدهد و مجرمان را از دستیابی به منابع مالی مورد نیازشان محروم می سازد. به همین دلیل مبارزه با پول شویی همکاری کشورها را در سطح بین المللی برمی انگیزد. از آنجا که مبارزه با پول شویی بدون ضابطه مند نمودن مؤسسات مالی و به خصوص بانکها برای مقابله با آن غیرممکن است، در این رابطه مؤسسات مالی ضوابط و رهنمودهایی تنظیم کرده اند که هر کشور با توجه به شرایط خاص خود اصول ترسیم شده توسط ضوابط بین المللی را در دستور العمل ها و رهنمودهای مختلف بانکی منظور می نماید.

^۸ - Alternative Remittance System(ARS). پیشینه ی استفاده از این سیستمها بیشتر به عوامل خاص قومی، فرهنگی یا تاریخی باز میگردد و در برخی موارد روشی سنتی برای انتقال پول است که به پیش از پیدایش بانکداری نوین در سده های نوزدهم و بیستم میرسد. از ویژگیهای کلیدی این سیستمها که به بانکداری کارگزاری و رسمی نیز مشترک است، انتقال وجه از مکانی به مکان دیگر بدون جابجایی فیزیکی است.

^۹ - Blak Market Peso Exchange(BMPE).

^{۱۰} -Hundi.

^{۱۱} -Bearer Securities.

^{۱۲} - معاونت آموزش قوه قضاییه، همان، ص ۲۸.

^{۱۳} - بانکداری اینترنتی (OnLine Banking) روشی است که برخی معاملات مالی خاص از طریق وب سایت بانکهایی که این خدمات را ارائه میدهند انجام میشود این خدمات به شکل اعلام مانده ها و انتقالهای حساب جاری بین حسابها، واریز و برداشت وجه و... نمود پیدا میکند.

مبارزه با پول شویی در سطح بانک‌ها^{۱۴}

بانک‌ها یکی از مجاری اصلی در تطهیر عواید حاصل از جرم برای مجرمان هستند این کار از سه راه (جایگذاری، لایه گذاری و یکپارچه سازی) آن صورت می‌گیرد. اینگونه فعالیتها از طریق سرویس های رسمی بانکی، سپرده گذاری نقل و انتقالات و همچنین طرحهای غیرقانونی، با استفاده از اعتبارات بانکی انجام میشود؛ و ممکن است کارکنان یا مدیران بانک به نحوی در آن همکاری داشته باشند. اگر چه ناظران بانکی در سراسر جهان برای مبارزه با پول شویی، مسئولیت و اهداف یکسانی را به عهده ندارند، اما باید منع سوءاستفاده از نظام بانکی برای فعالیتهای غیرقانونی، در شمار مسئولیتهای و اهداف اصلی آنها قرار گیرد. این گونه مراجع مکلفند، فعالیتهای خود را اصلاح کنند و باید ظرفیت بانک‌ها برای منع استفاده مجرمان از خدمات آنها تقویت شود. چنانچه فعالیتهای پول شویی در مقیاسی بزرگ انجام گیرد، خطرهای بیشتری را متوجه نظام بانکی خواهد کرد که از جمله ی آنها می توان در معرض خطر و آسیب قرار گرفتن حیثیت و حسن اعتبار آنها اشاره کرد. ریسک عملیاتی^{۱۵} و دیگر ریسکهای مرتبط با امور بانکی^{۱۶} نیز پیش روی مؤسسه ها خواهد بود. پیچیدگی عملیات بانکی و مالی نیز پیگیری الگوهای مختلف پول شویی را دشوار ساخته است. پولشویان مایلند الگوی فعالیت هایشان را از پول فیزیکی تبدیل به ابزارهای پولی، اتکا به انتقالهای الکترونیکی و استفاده از انتقال دهنده های غیر بانکی پول تغییر دهند. شباهت میان کارهای قانونی و غیرقانونی از حیث برگشت وجه نقد نیز توسط پولشویان برای پنهان کردن اثر وجوه، مورد استفاده قرار می‌گیرد. این امر به روش‌های خودکار برای کنترل معاملات مالی و کشف عوامل پول شویی نیاز دارد. مشخصه عملیات های پول شویی مجموعه پیچیده ای از معاملات مالی با هدف پنهان کردن منشأ موجود است. حجم بسیاری از معاملات مالی بین مؤسسه ای و اطلاعات ناقص مرتبط با آژانسهای اجرایی فاقد کارمند کافی و آموزش ندیده، اغلب موجب هشدارهای مهمی میشوند که پیگیری نشده و یا نهایتاً موجب کشف جرایمی گردند که عواید غیرقانونی آن با موفقیت شسته شده است. ضرورت جمع‌آوری اطلاعات به‌عنوان یک تکنولوژی ماندنی به این معناست که آژانسهای اجرایی قادرند معاملات مالی مؤسسات متعدد را در چندین کشور تلفیق نمایند. این کار تصویری تلفیقی از انتقال وجوهی را ارائه میدهد که به تجزیه و تحلیل معاملات کمک میکند. الگوریتم ها و تکنیک های جمع‌آوری اطلاعات هنگام اعمال بر چنین معامله هایی، مقاصد پنهان گردش وجوه نشان می دهند و در این رابطه با دانش مربوط به شکل شناسایی مشتری^{۱۷} (KYC) و دانش تطبیق از جانب کارشناسان، امکان کشف معاملات مشکوک را به محض وقوع فراهم می کند. باید توجه داشت که کنترل کلیه معاملات به واسطه هزینه های محاسباتی امکان پذیر نمی باشد. اصولاً معاملات انجام شده توسط مشتریان که به‌عنوان سوابق پرخطر طبقه بندی شده اند باید کنترل گردد. همچنین می توان از الگوریتم های طبقه بندی برای شناسایی مشتریان جدید دارای سوابق پرخطر استفاده نمود. این کار بر اساس شناسایی مشتریان و رفتار معامله آنها انجام می پذیرد^{۱۸}. در این قسمت اقدامات اساسی و اولیه بانک‌ها برای مدیریت ریسک پول شویی مورد بررسی قرار میگیرد. افزایش دانش کارشناسان مبارزه با پول شویی و کارکنان بانک‌ها از اهمیت بالایی در مدیریت این ریسک برخوردار است.

رویه های مؤثر شناسایی مشتری، ارتباط ویژه ای با مباحث ایمنی و سلامت بانک‌ها دارند.

برخی معیارهای مبارزه با پول شویی در بانک‌ها به شرح زیر است^{۱۹}:

^{۱۴} - رهبر، فرهاد و میرزاوند، فضل الله، همان، ص ۱۴۵.
^{۱۵} - ریسک زیان حاصل از جریان های نادرست داخلی.
^{۱۶} - ریسک های نقدینگی، نرخ بهره و....

^{۱۷} - Know Your Customer.

^{۱۸} - BIBF(2009) Center for Banking, AML & Compliance Workshop; Tehran.

^{۱۹} - دکتر رهبر، فرهاد، میرزاوند، فضل الله، همان، ص ۱۴۶.

- ۱- ترویج معیارهای عالی اخلاق حرفه ای بین بانکها؛
- ۲- بانکها برای جلوگیری از ارائه ی خدمات یا همکاری فعال در معاملاتی که احتمال پول شویی در آنها وجود دارد، باید نظامهای کنترلی خاصی را در اختیار داشته باشند؛
- ۳- هیات مدیره بانکها موظفند، ترتیبی اتخاذ کنند تا فعالیتهای تجاری مطابق با معیارهای عالی اخلاقی صورت گیرد و قوانین ومقررات مربوط به معاملات مالی به طور دقیق رعایت شود؛
- ۴- ناظران باید تمهیداتی ببیندیشند که مدیریت بانک مقررات کافی را برای مبارزه با پول شویی در اختیار داشته باشد و در عین حال اثربخشی مقررات تا حد ممکن تضمین شود؛
- ۵- چنانچه مؤسسه های مالی نسبت به مجرمانه بودن برخی از وجوه مشکوک شوند، باید، سوءظن خود را بدون درنگ به مراجع صلاحیتدار مانند واحدهای اطلاعات مالی گزارش دهند؛
- ۶- بانکها باید تدابیری ببیندیشند تا کارکنان ارشد در تمام قسمتها، از سیاست بانک درباره ی مسائل یاد شده آگاه باشند؛
- ۷- ناظران باید تدابیری اتخاذ کنند که بانکها به عنوان بخشی از برنامه ی ضد پول شویی خود، سیاست و خط مشی های مکتوب و مستندی برای شناسایی مشتریان و کسانی که از جانب مشتریان عمل می کنند، در اختیار داشته باشند. باید ضوابط شفافى در زمینه ی اسناد و مدارک لازم برای شناسایی مشتری و معاملات و زمان نگهداری اسناد و مدارک، وجود داشته باشد؛
- ۸- باید از بانکها و مدیران آنها خواسته شود تا سیاستها و ضوابط روشنی درباره ی انواع مشتری و نحوه ی پذیرش آنها تدوین کنند؛
- ۹- بانکها مکلفند نهایت هوشیاری را برای مشتریان دارای ریسک زیاد، به ویژه مشتریان خارجی و خانواده ها و وابسته های آنها به کار گیرند و هنگام برقراری ارتباط تجاری با آنها، مدیریت ارشد بانک را در جریان این ارتباط قرار دهند؛
- ۱۰- عدم افتتاح حساب و انجام ندادن معامله با مشتریانی که مدارک قانع کننده ارائه نمی دهند، از جمله سیاستهای اصلی بانکها در مبارزه با پول شویی به شمار می آید؛
- ۱۱- روشهای حفظ هوشیاری برای مؤسسه های بانکی، از جمله فعالیتهای بانکی خصوصی لازم الاجراست ناظران باید مقررات شناسایی مشتری و ضوابط نظارتی خاصی داشته باشند تا در شعب خارجی و دفاتر فرعی برون مرزی، رعایت شود. بانکها موظفند، هنگامی که قوانین و مقررات داخلی کشور میزبان، آنها را از رعایت مقررات ضد پول شویی برای فعالیتهای خارجی خود باز می دارد، ناظر کشور متبوع خود را در جریان امور قرار دهند؛
- ۱۲- مقررات شناسایی برای تمام مشتریان شخصی، شرکتهای، مؤسسه های مالی، تراست ها، اتحادیه ها بنیادها و دیگر نهادهای حقوقی لازم الاجراست؛

۱۳- بانکها باید بر اساس ضوابط شناسایی، تدابیر لازم را به منظور تعیین هویت مشتری اتخاذ کنند و مطمئن شوند منبع درآمد مشتری ناشی از فعالیتهای غیرقانونی نبوده است. ممکن است این کار شامل بازنگری اعتبارات مشتری و نوع معاملاتی باشد که وی به طور معمول انجام می دهد؛

۱۴- بانکها مکلفند، تا حد امکان اصل مدارک رسمی را که بیان کننده ی موجودیت و ساختار قانونی شرکت یا شخص حقوقی مورد نظر، هویت مالکان اصلی و افراد ذینفع است دریافت کنند؛

۱۵- قوانین یا موافقتنامه های حرفه ای، مشخص خواهند کرد که اسناد شناسایی قابل قبول برای تعیین هویت مشتری چه مدارکی است. اطلاعات درباره ی مشتری باید به روز باشد و باید دسته کم پنج سال پس از بسته شدن حساب مشتری یا تکمیل معامله نسخه هایی از اسناد مربوط در بایگانی نگهداری شود؛

۱۶- بانکها باید ضوابط کافی شناسایی مشتری را برای صاحب حساب و مالکان ذینفع حساب، امانا، معتمدان یا واسطه های حرفه ای یک نهاد قانونی که دارایی های آن توسط طرف ثالثی اداره میشود، در اختیار داشته باشند. برای این منظور، از یکسو، باید از ضوابط قانونی حاکم بر نهاد مورد نظر با اطلاع باشند و از سوی دیگر، مقررات شناسایی مشتری نیز برای مالکان ذینفع رعایت شود. مشتریان غیرمقیم و صاحبان حسابهای شماره دار باید مشمول این نوع ضوابط احتیاطی شوند. این ضوابط باید به هنگام گشایش حساب رعایت شود و پس از آن به صورت ادواری، مورد بررسی قرار گیرد؛

۱۷- بانکها موظفند، دقت کافی را در مورد خدمات بانکی کارگزاری، به ویژه خدمات نقل و انتقال الکترونیکی که برای یک مؤسسه مالی انجام میشود، به کارگیرند تا این مؤسسه دسترسی مستقیم به مؤسسه های غیرقانونی نداشته باشد و تدابیر ضدپولشویی در آن رعایت شود؛

۱۸- با دقت کافی مطمئن شوند که معرفی شدگان مؤسسه مورد نظر مانند وکلا، حسابداران و نمایندگان

مقررات حفظ هوشیاری را در مورد حسابهایی که وکالت یا مدیریت آن را به عهده دارند، به طور دقیق رعایت کرده اند؛

۱۹- ناظران باید این اختیار را داشته باشند که در صورت عدم رعایت دقیق تدابیر شناسایی مشتری توسط اعضای هیأت مدیره، مدیران یا کارکنان آنها را مجازات می کنند؛

۲۰- در مورد معاملاتی که توسط مؤسسه های فرامرزی انجام میگیرد یا در مورد انتشار کارتهای هوشمند باید ضوابط و مقررات مناسبی برای هدایت بانکها اتخاذ شود؛

۲۱- مقام ناظر باید رهنمودهای لازم را در مورد مقررات وضوابط شناسایی مشتری در اختیار بانکها قرار دهد. معیارهای شناسایی مشتری باید با سند کمیته ی بال در مورد (مقررات شناسایی مشتری) برای بانکها همخوانی داشته باشد؛

۲۲- مقام ناظر مکلف است، ترتیبی اتخاذ کند تا بانکها ضوابط رسمی شناسایی و گزارش دهی معاملات مشکوک را در اختیار داشته باشند. ممکن است این ضوابط شامل اختیارات بیشتر برای سپرده گذاریها و برداشت های بزرگ نقدی و ضوابط ویژه معاملات غیرعادی باشد؛

۲۳- بانک‌ها موظفند، ضوابط مدونی را برای شناسایی الگوهای غیرعادی یا مشکوک فعالیتها در اختیار داشته باشند تا مدیران و مسئولان بتوانند با کمک آن برای شناسایی، تحلیل و کنترل مؤثر حسابهای مشتریان با ریسک زیاد اطلاعات مناسب و به موقع را دریافت کنند؛

۲۴- ناظر باید یافته های ملی و بین المللی را در زمینه نارسایی های قوانین و مقررات ضدپولشویی در یک کشور یا حوزه ی قضایی، به بانکها اطلاع دهد و از آنها بخواهد که دقت لازم را به هنگام انجام معاملات یا ایجاد ارتباط با مشتریان مستقر در اینگونه کشورها یا حوزه های قضایی، به عمل آورند؛

۲۵- بانکها موظفند، سوابق لازم را در مورد معاملات داخلی و بین المللی نگهداری کنند تا بتوانند بر اساس

آنها معاملات را بازسازی کنند. مقام ناظر می تواند مجازتهایی را برای بانکی که در اجرای این ضوابط کوتاهی می کند، در نظر گیرد؛

۲۶- مقام ناظر مکلف است، ترتیبی اتخاذ کند تا بانکها مقام ارشدی را با حوزه ی مسئولیتی شفاف تعیین کنند و انطباق سیاستها و ضوابط بانک با قوانین و مقررات داخلی و ضوابط ضدپولشویی به طور مستمر بررسی شود. مسئولیتهای این مقام، شامل نظارت مستمر بر عملکرد کارکنان از طریق نمونه گیری های آزمایشی به منظور بررسی میزان رعایت مقررات و همچنین بازنگری گزارشهای ویژه به منظور ارائه به مدیران ارشد یا هیأت مدیره در صورت عدم رعایت ضوابط ضدپولشویی است؛

۲۷- مقام ناظر باید ترتیبی دهد که بانکها ضوابط شفاف را برای گزارش دهی معاملات مشکوک به مقام ارشدی که برای بررسی رعایت ضوابط ضدپولشویی تعیین شده است، داشته باشند و این ضوابط به تمامی کارکنان ابلاغ شود؛

۲۸- زمانی که اطلاعات مربوط به مشتری در اختیار مراجع ذیصلاح قرار می گیرد، مؤسسه های مالی رؤسا، مدیران و کارکنان آنها نباید مشتری را از این مسئله آگاه سازند؛

۲۹- مقام ناظر مکلف است ترتیبی اتخاذ کند تا بانکها خطوط ارتباطی مشخصی را برای گزارش دهی به مدیران و بخش امنیت داخلی در اختیار داشته باشند. علاوه بر گزارش دهی به مراجع قضایی مربوط، بانکها باید فعالیتها و موارد تقلب را به مقام ناظر نیز گزارش کنند؛

۳۰- هنگامی که یکی از کارکنان بانک با حسن نیت معاملات مشکوک را به مسئول ارشد تعیین شده یا مرجع ذیصلاح گزارش می کند، قوانین، مقررات یا سیاستهای بانک باید عدم پیگرد وی را برای این عمل تضمین کند؛

۳۱- مقام ناظر مکلف است ضوابط و مقررات پولشویی بانکها را در دوره های معین بررسی کند تا مطمئن

شود این ضوابط و مقررات برای شناسایی، پیشگیری و گزارش دهی موارد تقلب، کافی است. مقام ناظر باید اختیارات اجرایی کافی برای اقدام علیه بانکی که تعهدات ضدپولشویی را رعایت نمی کند، در اختیار داشته باشد؛

۳۲- مقام ناظر باید بتواند اطلاعات مربوط به فعالیتهای مشکوک یا مجرمانه را بطور مستقیم یا غیرمستقیم به مقامهای نظارتی خارجی و داخلی بخش مالی ارائه دهد؛

- ۳۳- مقام ناظر باید بتواند اطلاعات مربوط به معاملات مشکوک را تا آنجا که ضوابط ملی و بین المللی مربوط به حفظ اسرار شخصی افراد اجازه می دهد، با ناظران مالی داخلی و بین المللی در میان بگذارد؛
- ۳۴- مقام ناظر موظف است، ترتیبی دهد که بانکها آیین نامه مشخصی را در مورد اخلاق و رفتار حرفه ای در اختیار داشته باشند و به طور شفاف به تمام کارکنان ابلاغ کنند؛
- ۳۵- مقام ناظر باید از ریسک حیثیتی و اعتباری زیاد فعالیت مالی در برخی کشورها آگاهی داشته باشد و تدابیر مناسبی را برای این منظور به کار بندد و قادر باشد از بانکها بخواهد عملیات مالی خود را در کشورهای مورد نظر متوقف کنند؛
- ۳۶- قوانین و مقررات ضد پولشویی باید روشهای صحیح بین المللی مانند (پیشنهادهای چهل گانه ی نیروی ویژه اقدام مالی علیه پولشویی) را نیز در برگیرند؛
- ۳۷- مقام ناظر باید ترتیبی دهد که کارکنان بانک آموزش کافی و کامل در مورد شناسایی و پیشگیری از وقوع جرم پولشویی ببینند؛
- ۳۸- بانکها باید برنامه های مستمر برای آموزش کارکنان در زمینه ی مبارزه با پولشویی داشته باشند. باید کارکنان جدید درباره ی سیاستها و مقررات بانک آموزش ببینند و این آموزش مستمر باشد تا آنان مسئولیتهای خود را همواره به یاد داشته باشند و از تحولات جدید مطلع شوند؛
- ۳۹- مقام ناظر در خصوص گزارش معاملات مالی مشکوک به مراجع کیفری ذی ربط، مسئولیت قانونی دارد؛
- ۴۰- مقام ناظر باید بتواند اطلاعات مربوط به فعالیتهای مشکوک یا مجرمانه را به طور مستقیم یا غیرمستقیم به مراجع قضایی مربوط ارائه دهد؛
- ۴۱- مقام ناظر مکلف است، از متخصصان شناسایی تقلب های مالی و همچنین کارشناسان آشنا به تعهدات ضد پولشویی کمک بگیرد؛
- ۴۲- مراجع صلاحیتدار باید رهنمودهای شفاف و مشخصی را برای کمک به مؤسسه های مالی در شناسایی الگوهای رفتاری مشکوک مشتریان در اختیار داشته باشند؛
- ۴۳- بانکها موظف اند، بمنظور بازنگری معاملات پیچیده یا غیرعادی والگوهای معاملات بانکی رهنمودهای روشن و دقیقی برای شناسایی معاملات و فعالیتهای مشکوک ارائه کنند؛

نتیجه گیری

پولشویی فرآیندی است که طی آن عواید حاصل از فعالیتهای مجرمانه و غیر قانونی در مجاری قانونی قرار می گیرد و در روندی پیچیده تطهیر می شود.

یکی از روشها و مصادیق پول‌شویی سیستم ارسال وجه است. استفاده از این سیستمها، برای مقاصد پول‌شویی، بسته به مناطق جغرافیایی، به سه سیستم بازار سیاه مبادله‌ی پزو، حواله/هوندی و سیستمهای چینی/ آسیای شرقی تقسیم می‌شود. اسناد در وجه حامل در برخی از کشورها ابزار سودمندی برای استفاده در برنامه‌های پول‌شویی بین‌المللی محسوب می‌شوند. سهام بی‌نام، اوراق قرضه، چکهای در وجه حامل، چکهای مسافرتی، چکها و براتهای بانکی از جمله‌ی این اسناد به شمار می‌آیند.

بانکداری اینترنتی، کارتهای هوشمند و فناوری WAP و پول الکترونیکی، از روش‌های مورد استفاده در بانکداری نوین هستند که با وجود افزایش سطح کارایی و کاهش هزینه‌های خدمات مالی، امکان شناسایی مشتریان و نظارت پیگیر حسابها و معاملات مؤسسه‌های مالی را دشوار می‌سازد.

بانکداری اختصاصی، نیز از شیوه‌هایی است که افراد دارای وجهه‌ی سیاسی از آن برای اجرای عملیات پول‌شویی استفاده می‌کنند. این نوع بانکداری به شکل بالقوه دارای دو زمینه‌ی اصلی برای آسیب‌پذیری است؛ نخست آنکه، اصل حفظ هوشیاری در برابر مشتری و فعالیتهای وی را رعایت نمی‌کند و دوم آنکه از واسطه‌های حرفه‌ای برای افتتاح حسابهای بدون نام بهره می‌گیرد.

راهکارهای پیشنهادی برای مقابله با پول‌شویی:

- ۱- تعقیب مسیر پولهایی که وارد حساب شده است برای پیدا کردن سپرده‌های تکراری با مبالغ کمتر از سقف گزارش دهی.
- ۲- ایجاد بانک نرم افزاری و نرم افزارهایی که میتوانند روابط مشکوک و پنهان را کشف کنند. اکثر عملیات پول‌شویی به‌منظور باز کردن سیستم امنیتی (نرم افزاری) بانکها و دستیابی به حسابها می‌باشد که این کار را با نامهای مختلف برای شناسایی امور بانکی و روابط میان بانکدارها و صاحبان حساب و سپرده‌ها انجام می‌دهند. اغلب پولها توسط این روش جابجا می‌شوند.
- ۳- استفاده از انسان در امور بانکی. اگر این امکان به افراد داده شود که خودشان نیز جابجایی پولها را کشف کنند، شانس بیشتری برای مقابله با پول‌شویی که روزانه و در هر ساعت مشغول بررسی امور هستند خواهند داشت و می‌توانند بیشتر از سپرده‌های خود حفاظت کنند نیز می‌تواند در این زمینه مؤثر باشد.
- ۴- تدوین نظام حسابداری و استانداردهای مناسب در مدیریت مالی.
- ۵- اصلاح سیستم مالیاتی در رابطه با فرار مالیاتی.
- ۶- ایجاد قوانین و واکنشهای کیفی مناسب در خصوص پول شویان.
- ۷- شفاف سازی حسابها توسط نظام بانکی.
- ۸- ایجاد زیر ساختهای لازم برای مستند سازی اطلاعات مربوط به نقل و انتقال وجوه و داراییها با حفظ سرعت عملیات و ایجاد سیستمی که مشخصات کامل فرد فرستنده حواله در آن ثبت گردد.
- ۹- پیگیری حواله‌های مشکوک در سیستم بانکی و عدم فروش ارز، اوراق بهادار، چکهای مسافرتی و غیره به مشتریانی که برای بانک شناخته شده نیستند.
- ۱۰- بازرسی و کنترل و نظارت مداوم از سیستم مالی کشور و صرافی‌ها.
- ۱۱- افتتاح حساب و احراز هویت کامل فرد فرستنده حواله در سیستم بانکی که بطور مداوم اقدام به ارسال حواله به مقاصد مختلف می‌کند.
- ۱۲- جلوگیری از فعالیت موسسات اعتباری و صندوق‌های قرض الحسنه که بدون مجوز بانک مرکزی اقدام به فعالیت‌های مالی می‌کند که باعث برهم زدن سیاست‌های پولی و مالی کشور می‌شوند.

منابع و مأخذ:

۱. بانک مرکزی ج ۱۳۸۶.۱۱ دستورالعمل مقررات پیشگیری از پول شویی.
۲. بوریکان، ژاک، بزهکاری سازمان یافته در حقوق کیفری فرانسه، ترجمه دکتر علی حسین نجفی ابرند آبادی، مجله تحقیقات حقوقی شماره ۲۱-۲۲.
۳. بوسار، آندرو، بزهکاری بین المللی، ترجمه نگار رخشانی، انتشارات کتابخانه گنج دانش، چاپ اول زمستان ۱۳۷۵.
۴. تذهیبی، فریده، پول شویی و سیستم بانکی، انتشارات زعیم، ۱۳۸۳.
۵. زرین قلم، بهرام فیض، حاج نوروزی، مجید، مقررات پیشگیری از پول شویی در مؤسسات مالی، بانک مرکزی ج.ا.ا. ۱۳۸۴.
۶. رهبر، فرهاد و میرزاوند، فضل الله، پول شویی و روش های مقابله با آن، انتشارات دانشگاه تهران ۱۳۸۷.
۷. رایبسنون، جفری، شست و شوی پول آلوده، ترجمه آلبرت برناردی، انتشارات کلک آزادگان، چاپ اول ۱۳۸۱.
۸. موسوی مقدم، محمد، پول شویی، چاپ دوم، انتشارات نینوا، ۱۳۸۶.
9. American Bar Association Central and East European Law Initiative (CEELI), Money Laundering Concept Paper “, May 1993.
10. Basle Committee on Banking Regulations and Supervisory Prevention of Criminal Use of the Banking System for the purpose Money Laundering December 1988.
11. BIBF(2009) Center for Banking, AML & Compliance Workshop; Tehran
12. Commission Interamerican Prael Control del Abuse de Drugs (CICAD) Model Regulations Concerning Laundering Offenses Connected To Druge Trafficking And Other Serious Offenses; October 1998.
13. Commission of the European Communities: proposal for a Council Directive on Prevention of Use of the financial system for the purpose of money laundering and explanatory memorandum march. 23, 1990.
14. Council of Europen Covention on the Laundering, search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime; Adopted in Strasbourg on Aug. 11, 1990.
15. European Journal of Crime, Crime, Criminal Law & Criminal Justice vol. 5/3, 1997 P 276 & 277.
16. Financial Action Task Force on money laundering; fatf Mutual Evaluations-The First Round 1992-1995.
17. Financial Action Task Force on Money Laundering, Annual Report 1998-1990; FATF Secretariat , OECD, July. 1999
18. Jaklin vid. 2006. council of Europe convention on laundering. search seizure and confiscation of the proceeds from crime and on the financing of terrorism” Jura. 2: 83-87.
19. Pierre-Laurent Chatain, John McDowell, Cedric Mousset, Paul Allan Schott, Emile van der Does de Willebois (July 2009), ” Preventing Money Laundering and Terrorist Financing “ A Practical Guide for Bank supervisors.
20. Pierre-Laurent Chatain, John McDowell, Cedric Mousset, Paul Allan Schott, Emile van der Does de Willebois (July 2009), ” Preventing Money Laundering and Terrorist Financing “ A Practical guide for Bank supervisors. washington, DC: world Bank.

21. Pieth, Mark, and Gemma Guide to anti-money laundering acritical analy Aiolfi.2004.A Comparative Of systems in Singapore,Switzerland,the UK and the USA.Cheltenham.UK:E. Elgar Pub.
22. Richards, James R.2003.Transnational Criminal Organizations Cyber crime ,and money laundering:a handbook for law enforcement officers auditors ,and financial investigators.Boca raton,Fla:Crc.
23. United Nations, Covention against illicit traffic in narcotic drug& Pshchotropic substances Adopted in Vienna on 19 December 1988.

